Ο βασιλιάς της σκανδιναβικής αστυνομικής λογοτεχνίας.

Los Angeles Times

Jo Nesbo

ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΠΕΣΤ ΣΕΛΕΡ

Πρώτη έκδοση / 10.000 αντίτυπα

Ο χιονάνθρωπος

Από τον συγγραφέα των μπεστ σέλερ
Νέμεσις, *Το αστέρι του διαβόλου*,
Ο λυτρωτής και *Κυνηγοί κεφαλών*

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Μερος Πρωτο

1

ΤΕΤΑΡΤΗ, 5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1980

Ο χιονάνθρωπος

Τη μέρα εκείνη έπεσε το πρώτο χιόνι. Στις έντεκα το πρωί μεγάλες νιφάδες άρχισαν να κατεβαίνουν από έναν άχρωμο ουρανό και να κατακλύζουν τα χωράφια, τους κήπους και τις πελούζες του Ρομερίκε σαν εισβολείς από το διάστημα. Στις δύο το μεσημέρι τα εκχιονιστικά είχαν βγει στους δρόμους του Λίλεστρεμ και στις δύο και μισή, όταν η Σάρα Κβίνεσλαντ ξεμύτισε αργά και προσεκτικά με το Toyota Corolla της ανάμεσα από τις μονοκατοικίες της λεωφόρου Κολό, το χιόνι του Νοέμβρη είχε σκεπάσει σαν πουπουλένιο πάπλωμα το κυματιστό τοπίο της υπαίθρου.

Τα σπίτια τής φαίνονταν πολύ διαφορετικά με το φως της μέρας. Τόσο διαφορετικά, που παραλίγο να προσπεράσει τη στροφή προς το δρομάκι του σπιτιού. Το αυτοκίνητο πατινάρισε όταν πάτησε απότομα φρένο και από το πίσω κάθισμα ακούστηκε ένα βογκητό. Στον εσωτερικό καθρέφτη είδε το θυμωμένο πρόσωπο του γιου της.

«Δεν θα αργήσουμε, αγάπη μου» του είπε.

Ένα μεγάλο μπάλωμα μαύρης ασφάλτου μπροστά από το γκαράζ, μέσα σ' εκείνο το κατάλευκο τοπίο, δήλωνε ότι το φορτηγό της μετακόμισης είχε έρθει ήδη και είχε φύγει. Ένας κόμπος ανέβηκε στον λαιμό της. Έλπιζε μόνο να μην ήταν πολύ αργά.

«Ποιος μένει εδώ;» ρώτησε ο γιος της από το πίσω κάθισμα.

«Ένας γνωστός μου» είπε η Σάρα στρώνοντας μηχανικά τα μαλλιά της στον καθρέφτη. «Δέκα λεπτά, αγάπη μου. Αφήνω το κλειδί στη μηχανή για να ακούς ραδιόφωνο».

Βγήκε χωρίς να περιμένει απάντηση και, με τα παπούτσια της να γλιστράνε διαβολεμένα, έφτασε παραπατώντας ως την πόρτα που είχε περάσει τόσες και τόσες φορές, αλλά ποτέ έτσι, μέρα μεσημέρι, εκτεθειμένη στα αδιάκριτα βλέμματα των γειτόνων. Όχι πως οι νυχτερινές επισκέψεις της ήταν πιο αθώες, αλλά για κάποιον λόγο τέτοιου είδους πράγματα φαινόταν πιο σωστό να τα κάνει κανείς αφότου είχε πέσει το σκοτάδι.

Άκουσε το κουδούνι να βουίζει στο εσωτερικό του σπιτιού, σαν σφήκα κλεισμένη σε γυάλινο βάζο. Νιώθοντας την απελπισία της να φουντώνει έριξε μια ματιά στα παράθυρα των γειτονικών σπιτιών. Δεν της φανέρωσαν τίποτε, απλώς καθρέφτιζαν στα τζάμια τους γυμνές, μαύρες μηλιές, γκρίζο ουρανό και κάτασπρη γη. Ύστερα, επιτέλους, άκουσε βήματα πίσω από την πόρτα και άφησε έναν στεναγμό ανακούφισης. Την επόμενη στιγμή βρισκόταν μέσα στο σπίτι και στην αγκαλιά του.

«Μη φύγεις, αγάπη μου» είπε και ένας λυγμός έπνιξε τη φωνή της.

«Πρέπει» ήταν η απάντησή του, σαν μονότονο ρεφρέν που είχε κουραστεί να το επαναλαμβάνει από καιρό.

Τα χέρια του όμως αναζητούσαν γνώριμα μονοπάτια που δεν είχαν κουραστεί ποτέ να τα ακολουθούν.

«Όχι, δεν πρέπει» του ψιθύρισε στ' αυτί. «Εσύ το θέλεις. Επειδή δεν τολμάς πια».

«Δεν έχει σχέση μ' εσένα και μ' εμένα».

Διέκρινε τον εκνευρισμό που χρωμάτισε τη φωνή του την ίδια στιγμή που το χέρι του, το γλυκό, δυνατό χέρι του, γλίστρησε στη ραχοκοκαλιά της και χώθηκε μέσα στη ζώνη της φούστας της και κάτω από το καλσόν. Ήταν σαν δύο εξασκημένοι χορευτές που

ο καθένας ήξερε την κάθε κίνηση, το κάθε βήμα, την κάθε ανάσα και τον ρυθμό του παρτενέρ του. Πρώτα η λευκή ερωτική χορογραφία. Η καλή. Μετά η μαύρη. Ο πόνος.

Με το άλλο χέρι του χάιδευε το παλτό της αναζητώντας τη ρώγα του στήθους της κάτω από το χοντρό ύφασμα. Μια ζωή είχε κόλλημα με τις ρώγες της· όλο σ' αυτές επέστρεφε. Ίσως επειδή εκείνος δεν είχε.

«Πάρκαρες μπροστά από το γκαράζ;» τη ρώτησε με μια δυνατή στριφτή τσιμπιά.

Κούνησε καταφατικά το κεφάλι. Ο πόνος, σαν βέλος ηδονής, διαπέρασε το μυαλό της, ενώ το φύλο της άνοιξε έτοιμο να υποδεχτεί το χέρι του που κατέβαινε προς τα εκεί.

«Ο γιος μου περιμένει στο αυτοκίνητο».

Το χέρι σταμάτησε απότομα.

«Δεν ξέρει τίποτε» του είπε με ένα βραχνό βογκητό, έχοντας νιώσει τον δισταγμό του.

«Και ο άντρας σου; Πού είναι τώρα;»

«Εσύ πού νομίζεις; Στη δουλειά του, φυσικά».

Αυτή τη φορά ακούστηκε εκείνη εκνευρισμένη. Επειδή είχε αναφέρει τον άντρα της και της ήταν δύσκολο να πει οτιδήποτε για τον άντρα της χωρίς να εκνευριστεί, αλλά και επειδή τον ήθελε σαν τρελή, εδώ και τώρα. Η Σάρα Κβίνεσλαντ κατέβασε το φερμουάρ του παρτενέρ της.

«Μη...» είπε εκείνος και γράπωσε το χέρι της από τον καρπό.

Η Σάρα τον χαστούκισε δυνατά με το άλλο χέρι. Την κοίταξε έκπληκτος ενώ ένα βαθύ κοκκίνισμα απλωνόταν στο μάγουλό του. Του χαμογέλασε, χούφτωσε τα πυκνά μαύρα μαλλιά του και τράβηξε το πρόσωπό του προς το δικό της.

«Φύγε, λοιπόν» του σφύριξε. «Αλλά πρώτα θα με πηδήξεις. Κατάλαβες;»

Ένιωσε την ανάσα του πάνω στο πρόσωπό της σαν βαρύ αγκομαχητό. Τον χαστούκισε πάλι με το ελεύθερο χέρι της και ένιωσε τη στύση του να φουσκώνει μέσα στη χούφτα της.

Την κάρφωνε, όλο και πιο άγρια κάθε φορά, αλλά εκείνη ήταν μουδιασμένη. Είχε τελειώσει, η μαγεία είχε χαθεί, η ένταση είχε εκτονωθεί και ό,τι απέμενε ήταν μόνο απελπισία. Τον έχανε. Ήταν εκεί, στο κρεβάτι του, κι όμως τον είχε κιόλας χάσει. Ύστερα από τόσα χρόνια λαχτάρας, ύστερα από τόσα δάκρυα που είχε χύσει, ύστερα από τόσα και τόσα που την είχε βάλει να κάνει. Χωρίς να της δώσει τίποτε σε αντάλλαγμα. Εκτός από εκείνο το ένα.

Όρθιος στα πόδια του κρεβατιού την έπαιρνε με τα μάτια κλειστά. Η Σάρα κοίταξε το στήθος του. Της είχε φανεί πολύ παράξενο στην αρχή, αλλά σύντομα είχε αρχίσει να της αρέσει η εικόνα του αδιάσπαστου λευκού δέρματος πάνω στους θωρακικούς του. Της θύμιζε τα αρχαία αγάλματα, όπου οι γλύπτες παρέλειπαν τις θηλές για χάρη της ευπρέπειας.

Τα βογκητά του ολοένα και δυνάμωναν. Ήξερε ότι σε λίγο θα άφηνε ένα άγριο μουγκρητό. Το λάτρευε εκείνο το μουγκρητό. Κι εκείνη την έκπληκτη, εκστατική, σχεδόν πονεμένη έκφρασή του κάθε φορά, σάμπως ο οργασμός να είχε ξεπεράσει πάλι τις πιο τρελές προσδοκίες του. Τώρα περίμενε να το ακούσει για τελευταία φορά, μια αποχαιρετιστήρια κραυγή σ' εκείνη την παγερή μικρή κρεβατοκάμαρα, γυμνή πια από κάδρα, χαλιά, κουρτίνες. Έπειτα θα ξαναφορούσε τα ρούχα του και θα έφευγε για ένα άλλο μέρος της χώρας, όπου έλεγε ότι του είχαν προτείνει μια δουλειά και δεν μπορούσε να πει όχι. Μπορούσε όμως να λέει όχι σ' αυτό. Σ' αυτό! Και πάλι να μουγκρίζει από ηδονή.

Έκλεισε τα μάτια της. Παρ' όλα αυτά, η κραυγή του οργασμού του δεν ήρθε. Τον ένιωσε να σταματάει.

Η Σάρα άνοιξε τα μάτια της.

«Τι είναι;» τον ρώτησε.

Τα χαρακτηριστικά του ήταν παραμορφωμένα, αλλά όχι από ηδονή.

«Ένα πρόσωπο» της ψιθύρισε.

Η Σάρα τρόμαξε.

«Πού;»

«Στο παράθυρο».

Το παράθυρο ήταν στο κεφαλάρι του κρεβατιού, πάνω από το κεφάλι της. Ανασηκώθηκε στρίβοντας το σώμα της και τον ένιωσε να γλιστράει από μέσα της, πεσμένος ήδη. Το παράθυρο ήταν ψηλά, δεν έφτανε να κοιτάξει έξω έτσι όπως ήταν μισοξαπλωμένη. Ήταν επίσης πολύ ψηλά για να μπορεί κάποιος που στεκόταν απέξω να κοιτάξει μέσα. Επειδή το φως της μέρας είχε αρχίσει ήδη να λιγοστεύει, το μόνο που έβλεπε ήταν η διπλή αντανάκλαση του γλόμπου από το ταβάνι πάνω στο τζάμι.

«Τον εαυτό σου θα είδες» είπε σχεδόν ικετευτικά.

«Έτσι νόμισα κι εγώ στην αρχή» της απάντησε με το βλέμμα του καρφωμένο πάντα στο παράθυρο.

Η Σάρα σηκώθηκε στα γόνατα κι ύστερα στάθηκε στο παράθυρο και κοίταξε στον κήπο. Ναι, υπήρχε πράγματι ένα πρόσωπο εκεί.

Γέλασε δυνατά, με ανακούφιση. Το πρόσωπο ήταν κάτασπρο, με μάτια και στόμα φτιαγμένα από μαύρα χαλίκια, μάλλον από το δρομάκι του κήπου. Και χέρια φτιαγμένα από γυμνά κλαδιά μηλιάς.

«Ουφ!» ανάσανε ελεύθερα. «Είναι μόνο ένας χιονάνθρωπος».

Ύστερα το γέλιο της έγινε κλάμα. Έκλαψε απαρηγόρητα μέχρι που ένιωσε τα χέρια του να την αγκαλιάζουν.

«Πρέπει να φύγω» είπε ανάμεσα στα αναφιλητά.

«Μείνε λίγο ακόμα».

Η Σάρα έμεινε λίγο ακόμα.

Πλησιάζοντας στο γκαράζ είδε ότι είχαν περάσει σχεδόν σαράντα λεπτά.

Της είχε υποσχεθεί ότι θα της τηλεφωνούσε πού και πού. Πάντα ήταν καλός στα ψέματα και η Σάρα πρώτη φορά χαιρόταν γι' αυτό. Πριν ακόμη φτάσει στο αυτοκίνητο είδε το χλωμό πρόσωπο του γιου της να την κοιτάζει ακίνητο από το πίσω

κάθισμα. Τράβηξε να ανοίξει την πόρτα του οδηγού και απόρησε όταν τη βρήκε κλειδωμένη. Έσκυψε και προσπάθησε να διακρίνει τον γιο της πίσω από το τζάμι, που ήταν θολό από υδρατμούς. Της άνοιξε μόνο αφού του χτύπησε δυνατά το παράθυρο.

Η Σάρα κάθισε στο τιμόνι. Το ραδιόφωνο ήταν βουβό και μέσα στο αυτοκίνητο έκανε παγωνιά. Το κλειδί ήταν πάνω στο κάθισμα του συνοδηγού. Στράφηκε προς το πίσω κάθισμα. Ο γιος της ήταν κατάχλωμος και το κάτω χείλος του έτρεμε.

«Συμβαίνει κάτι;» τον ρώτησε.

«Ναι» είπε το παιδί. «Τον είδα».

Η φωνή του είχε μια ψιλή, στριγκή νότα τρόμου, που η Σάρα δεν θυμόταν να την είχε ξανακούσει από τότε που ήταν μικρό αγόρι και, στριμωγμένο ανάμεσά τους στον καναπέ, μπροστά στην τηλεόραση, σκέπαζε τα μάτια του να μη βλέπει. Τώρα η φωνή του άλλαζε, είχε κόψει πια την αγκαλίτσα για καληνύχτα, είχε αρχίσει να ενδιαφέρεται για μηχανές αυτοκινήτων και για κορίτσια. Μια μέρα θα έμπαινε σε ένα αυτοκίνητο με ένα από αυτά τα κορίτσια και θα την εγκατέλειπε και αυτός.

«Τι εννοείς;» τον ρώτησε στρίβοντας το κλειδί στη μίζα.

«Τον χιονάνθρωπο...»

Η μηχανή δεν πήρε μπροστά. Την έπιασε πανικός. Χωρίς λόγο. Τι ακριβώς φοβόταν δεν ήξερε. Κοίταξε τρομαγμένη πέρα από το παρμπρίζ στρίβοντας ξανά το κλειδί. Μήπως είχε πέσει η μπαταρία;

«Και πώς ήταν αυτός ο χιονάνθρωπος;» ρώτησε πατώντας τέρμα το γκάζι και στρίβοντας ξανά το κλειδί με τέτοια απελπισμένη βιασύνη, που κόντεψε να το σπάσει. Ο γιος της απάντησε κάτι, αλλά τα λόγια του πνίγηκαν από το μουγκρητό της μηχανής, που πήρε επιτέλους μπροστά.

Η Σάρα έβαλε ταχύτητα και έλυσε το χειρόφρενο νευρικά, σαν να ήθελε να το σκάσει από εκεί αμέσως. Οι τροχοί σπίναραν πάνω στο μαλακό, γλιστερό χιόνι. Πάτησε κι άλλο το γκάζι και το πίσω μέρος του αυτοκινήτου άρχισε να ντεραπάρει. Στο με-

ταξύ, ευτυχώς, τα μπροστινά λάστιχα είχαν πιάσει άσφαλτο και το αυτοκίνητο τινάχτηκε μπροστά και βγήκε σχεδόν πατινάροντας στον δρόμο.

«Μας περιμένει ο μπαμπάς» είπε η Σάρα. «Πρέπει να κάνουμε γρήγορα».

Άνοιξε το ραδιόφωνο και ανέβασε τον ήχο για να γεμίσει την παγερή ατμόσφαιρα με κάτι άλλο εκτός από τη φωνή της. Ένας εκφωνητής ειδήσεων ανήγγειλε για εκατοστή ίσως φορά από το πρωί ότι το προηγούμενο βράδυ ο Ρόναλντ Ρέιγκαν είχε νικήσει τον Τζίμι Κάρτερ στις αμερικανικές εκλογές.

Το αγόρι είπε ξανά κάτι και η Σάρα έριξε μια ματιά στον εσωτερικό καθρέφτη.

«Τι είπες;» ρώτησε με δυνατή φωνή.

Ο γιος της το επανέλαβε, αλλά και πάλι δεν μπόρεσε να ακούσει. Χαμήλωσε το ραδιόφωνο ενώ έστριβε προς τον κεντρικό δρόμο και το ποτάμι, που διέσχιζαν το χιονισμένο τοπίο σαν δύο παράλληλες πένθιμες κορδέλες. Τινάχτηκε τρομαγμένη όταν κατάλαβε ότι το παιδί είχε σκύψει ανάμεσα στις δύο μπροστινές θέσεις. Η φωνή του έφτασε στ' αυτιά της σαν ξερό θρόισμα. Σαν να ήταν πολύ σημαντικό να μην τους ακούσει κανένας άλλος.

«Θα πεθάνουμε».

2

2 ΝΟΕΜΡΙΟΥ 2004. ΗΜΕΡΑ 1η

Μάτια-χαλίκια

Ο Χάρι Χόλε τινάχτηκε τρομαγμένος και άνοιξε διάπλατα τα μάτια του. Έκανε παγωνιά και μέσα από το σκοτάδι έβγαινε η φωνή που τον είχε ξυπνήσει. Ανακοίνωνε ότι εκείνη τη μέρα ο αμερικανικός λαός θα αποφάσιζε αν πρόεδρος της χώρας για τα επόμενα τέσσερα χρόνια θα ήταν και πάλι ο Τζορτζ Γουόκερ Μπους. Νοέμβριος. Σίγουρα τραβάμε γραμμή για σκοτεινούς καιρούς, σκέφτηκε και έκανε πέρα το πάπλωμα.

Κατέβασε τα πόδια του από το κρεβάτι. Το πλαστικό δάπεδο ήταν τόσο κρύο, που του έκαψε τις πατούσες. Άφησε πίσω του το μονότονο μουρμουρητό των ειδήσεων από το ραδιόφωνο-ξυπνητήρι και μπήκε στο μπάνιο. Κοιτάχτηκε στον καθρέφτη. Νοέμβριος και εκεί: χλωμός και γκρίζος, κουρασμένος και σκυθρωπός. Όπως συνήθως, τα μάτια του ήταν κατακόκκινα, οι πόροι στη ράχη της μύτης του σαν μικροί κρατήρες. Οι σακούλες κάτω από τα μάτια με τις γαλάζιες ίριδες, θαμπές από το αλκοόλ, θα έφευγαν όταν θα είχε πλυθεί, σκουπιστεί και πάρει πρωινό. Έτσι τουλάχιστον ήθελε να πιστεύει. Στην πραγματικότητα δεν είχε ιδέα πώς ήταν η όψη του στη διάρκεια της μέρας τώρα που είχε πατήσει τα σαράντα· αν απαλύνονταν οι ρυτίδες και γαλήνευε η βασανισμένη έκφραση με την οποία ξυπνούσε ύστερα από τις νύχτες που τον κυνηγούσαν οι εφιάλτες. Δηλαδή, τις περισσότερες νύχτες. Γιατί ο Χάρι, από τη στιγμή που έφευγε

από το μικρό σπαρτιάτικο διαμέρισμά του στην οδό Σοφίε για να γίνει ο επιθεωρητής Χόλε του Τμήματος Ανθρωποκτονιών στο Αρχηγείο της Αστυνομίας του Όσλο, απέφευγε εντελώς τους καθρέφτες. Παρατηρούσε τα πρόσωπα άλλων ψάχνοντας την αχίλλειο πτέρνα τους, τον πόνο, τους εφιάλτες, τα κίνητρά τους και τις αιτίες για τις οποίες εξαπατούσαν τον εαυτό τους, άκουγε τα κουραστικά ψέματά τους και προσπαθούσε να βρει ένα νόημα σ' αυτό που έκανε: να συλλαμβάνει και να στέλνει στη φυλακή ανθρώπους που ήταν ήδη φυλακισμένοι μέσα στον ίδιο τους τον εαυτό. Στα στενά κελιά του μίσους και της αυτοπεριφρόνησης που γνώριζε πολύ καλά και ο ίδιος. Πέρασε το χέρι από τα ξανθά, κοντοκουρεμένα μαλλιά του, που απείχαν ακριβώς εκατόν ενενήντα δύο εκατοστά από τις παγωμένες, γυμνές πατούσες του. Οι κλείδες πρόβαλλαν έντονα κάτω από το δέρμα του. Μετά την τελευταία υπόθεση γυμναζόταν εντατικά. Μανιωδώς, υποστήριζαν μερικοί. Εκτός από το εργομετρικό ποδήλατο, είχε αρχίσει άρση βαρών στο γυμναστήριο, βαθιά στα σπλάχνα του Αρχηγείου της Αστυνομίας. Απολάμβανε τον καυτό πόνο και την καταστολή κάθε σκέψης. Το αποτέλεσμα ήταν να έχει αδυνατίσει. Το λίπος είχε εξαφανιστεί, το σώμα του ήταν μόνο δέρμα, μύες και κόκαλα. Αυτός, που κάποτε είχε φαρδείς ώμους και κορμί αθλητή, όπως του έλεγε παλιά η Ράκελ, είχε αρχίσει να θυμίζει τη φωτογραφία μιας γδαρμένης πολικής αρκούδας που είχε δει σ' ένα περιοδικό: ένα μυώδες, αλλά απωθητικά ισχνό άγριο θηρίο. Πολύ απλά, έσβηνε σιγά σιγά. Όχι πως είχε καμία σημασία. Ο Χάρι αναστέναξε. Νοέμβριος. Όλο και θα σκοτείνιαζε αποδώ κι εμπρός.

Πήγε στην κουζίνα, ήπιε ένα ποτήρι νερό για να απαλύνει κάπως τον πονοκέφαλο και κοίταξε κατάπληκτος έξω από το παράθυρο. Η στέγη της πολυκατοικίας στην απέναντι πλευρά της οδού Σοφίε ήταν κάτασπρη και η έντονη αντανάκλαση του φωτός έκανε τα μάτια του να τσούξουν. Τη νύχτα είχε πέσει το πρώτο χιόνι. Σκέφτηκε το γράμμα. Λάβαινε πού και πού τέτοια

γράμματα, αλλά το τελευταίο ήταν πολύ ιδιαίτερο. Ανέφερε τον Τουγούμπα.

Στο ραδιόφωνο είχε αρχίσει μια εκπομπή για τη φύση και μια ενθουσιώδης φωνή μιλούσε με άκρατο λυρισμό για φώκιες.

«Κάθε καλοκαίρι οι φώκιες Μπερχάουζ συγκεντρώνονται στον Βερίγγειο πορθμό για να ζευγαρώσουν. Επειδή τα αρσενικά υπερτερούν σε αριθμό, ο ανταγωνισμός είναι τόσο άγριος, που όσα καταφέρνουν να εξασφαλίσουν μια θηλυκιά μένουν δίπλα της σε όλη τη διάρκεια της αναπαραγωγικής περιόδου. Το αρσενικό φροντίζει τη σύντροφό του και μετά τη γέννηση των παιδιών τους, μέχρι να μπορούν να επιβιώσουν ανεξάρτητα. Μόνο που δεν το κάνει από αγάπη για τη σύντροφό του, αλλά από αγάπη για τα γονίδιά του, για το κληρονομικό υλικό του. Με βάση τη θεωρία του Δαρβίνου θα λέγαμε ότι η φώκια Μπερχάουζ είναι μονογαμική από φυσική και όχι από ηθική επιλογή».

Πολύ αμφιβάλλω, σκέφτηκε ο Χάρι.

Η φωνή στο ραδιόφωνο ανέβηκε τουλάχιστον μία οκτάβα από την έξαψη.

«Πριν όμως οι φώκιες Μπερχάουζ εγκαταλείψουν τον Βερίγγειο πορθμό για να αναζητήσουν τροφή στην ανοιχτή θάλασσα, το αρσενικό προσπαθεί να σκοτώσει το θηλυκό. Γιατί; Επειδή η θηλυκή φώκια Μπερχάουζ δεν ζευγαρώνει ποτέ για δεύτερη φορά με τον ίδιο σύντροφο! Γι' αυτήν το ζητούμενο είναι να διασκορπίσει το βιολογικό ρίσκο του κληρονομικού υλικού, κάτι ανάλογο με αυτό που γίνεται στο χρηματιστήριο. Επομένως, η θηλυκή φώκια είναι σεξουαλικά ασύδοτη από βιολογική επιταγή. Το αρσενικό το γνωρίζει και, σκοτώνοντάς τη, θέλει να εμποδίσει τους απογόνους των άλλων να ανταγωνιστούν τους δικούς του για την ίδια τροφή».

«Εδώ μπαίνουμε σε δαρβίνεια ύδατα, οπότε γιατί δεν σκέφτονται και οι άνθρωποι όπως οι φώκιες;» είπε μια άλλη φωνή.

«Μα το ίδιο κάνουμε και εμείς! Η κοινωνία μας δεν είναι τόσο μονογαμική όσο φαίνεται, ούτε υπήρξε ποτέ. Μελέτη που έγινε

πρόσφατα στη Σουηδία έδειξε ότι το δεκαπέντε έως και είκοσι τοις εκατό των παιδιών έχουν διαφορετικό βιολογικό πατέρα από εκείνον που πιστεύουν τα ίδια – στην πραγματικότητα και οι θεωρούμενοι πατεράδες. Είκοσι τοις εκατό! Ένα στα πέντε παιδιά! Ζούμε σε ένα ψέμα. Και διασφαλίζουμε τη βιολογική ποικιλότητα».

Ο Χάρι έπαιξε με το πλήκτρο της συχνότητας μήπως βρει πουθενά ανεκτή μουσική. Σταμάτησε σε μια εκτέλεση του «Desperado» από τον Τζόνι Κας σε μεγάλη ηλικία.

Εκείνη τη στιγμή χτύπησε δυνατά η πόρτα.

Ο Χάρι πήγε στην κρεβατοκάμαρα, φόρεσε το μπλουτζίν του, επέστρεψε στο χολ και άνοιξε.

«Είσαι ο Χάρι Χόλε;»

Ο άντρας που στεκόταν απέξω φορούσε σκούρα μπλε εργατική φόρμα και κοίταζε τον επιθεωρητή πίσω από ένα ζευγάρι μεγάλα χοντρά γυαλιά. Το βλέμμα του ήταν καθαρό και ευθύ σαν μικρού παιδιού.

Ο Χάρι κούνησε καταφατικά το κεφάλι.

«Έχεις μύκητες;»

Ο άντρας έκανε την ερώτηση απόλυτα σοβαρός. Μια μακριά τούφα κάλυπτε τη φαλάκρα του από τη μια άκρη του μετώπου ως την άλλη. Κάτω από τη μασχάλη του κρατούσε ένα πλαστικό κλίπμπορντ με μια πυκνογραμμένη σελίδα.

Ο Χάρι περίμενε μήπως του δοθούν περισσότερες εξηγήσεις, αλλά δεν προέκυψε τίποτε. Μόνο εκείνη η καθαρή, ειλικρινής έκφραση.

«Αν μιλάμε κυριολεκτικά» είπε «αυτό είναι καθαρά προσωπική μου υπόθεση».

Ο άντρας αντέδρασε με ένα ίχνος χαμόγελου, προφανώς σε ένα αστείο που είχε μπουχτίσει από βάθους καρδιάς να ακούει.

«Μύκητες στο διαμέρισμά σου. Μούχλα».

«Δεν έχω λόγο να πιστεύω κάτι τέτοιο» είπε ο Χάρι.

«Αυτό είναι το πρόβλημα με τη μούχλα. Σπάνια σου δίνει λόγο να πιστέψεις ότι υπάρχει».

Ο άντρας ρούφηξε ηχηρά τα δόντια του και άρχισε να κουνιέται μπρος πίσω.

«Αλλά;» είπε ο Χάρι ύστερα από λίγο.

«Αλλά υπάρχει».

«Τι σε κάνει να το νομίζεις αυτό;»

«Ο γείτονάς σου έχει».

«Αχά; Και πιστεύεις ότι εξαπλώνεται;»

«Η μούχλα δεν εξαπλώνεται. Η ξηρή σήψη, ναι».

«Οπότε...;»

«Υπάρχει ένα δομικό ελάττωμα στον εξαερισμό των τοίχων όλου του κτιρίου, που επιτρέπει την ανάπτυξη της ξηρής σήψης. Μπορώ να ρίξω μια ματιά στην κουζίνα σου;»

Ο Χάρι έκανε στην άκρη. Ο τύπος μπήκε δυναμικά στην κουζίνα και χωρίς να χάσει καιρό πίεσε πάνω στον τοίχο ένα πορτοκαλί μαραφέτι που θύμιζε σεσουάρ μαλλιών. Το μηχάνημα έσκουξε δύο φορές.

«Ανιχνευτής υγρασίας» είπε ο άντρας μελετώντας κάτι που πρέπει να ήταν ένδειξη κάποιου είδους. «Όπως το περίμενα. Σίγουρα δεν είδες ούτε μύρισες κάτι ύποπτο;»

Ο Χάρι δεν είχε σαφή αντίληψη του τι θα μπορούσε να ήταν αυτό.

«Ένα λεπτό χνούδι σαν πάχνη, όπως η πρασινίλα στο μπαγιάτικο ψωμί;» είπε ο άντρας. «Με μυρωδιά μούχλας;»

Ο Χάρι κούνησε αρνητικά το κεφάλι του.

«Σε τσούζουν καθόλου τα μάτια σου;» ρώτησε ο τύπος. «Αισθάνεσαι κουρασμένος; Έχεις πονοκεφάλους;»

Ο Χάρι ανασήκωσε τους ώμους.

«Ναι, φυσικά. Μια ζωή».

«Εννοείς όσον καιρό ζεις εδώ;»

«Ίσως. Άκου, φίλε...»

Ο φίλος όμως δεν άκουγε, είχε τραβήξει ένα μαχαίρι από τη ζώνη του. Ο Χάρι έκανε πίσω και παρακολούθησε το χέρι που κρατούσε το μαχαίρι να υψώνεται και να κατεβαίνει με δύναμη.

Ακούστηκε κάτι σαν βόγκος καθώς η λάμα διαπερνούσε τον σοβά πίσω από την ταπετσαρία. Ο τύπος τράβηξε το μαχαίρι, το έμπηξε ξανά λίγο πιο πέρα και αφαίρεσε ένα κομμάτι σοβά δημιουργώντας έτσι μια αρκετά μεγάλη τρύπα στον τοίχο. Μετά τίναξε έναν μικρό λεπτό φακό και φώτισε το άνοιγμα. Τα φρύδια του έσμιξαν και δύο βαθιές ρυτίδες σχηματίστηκαν πίσω από τα υπερμεγέθη γυαλιά του. Ύστερα έχωσε τη μύτη του στην τρύπα του τοίχου και μύρισε.

«Μάλιστα» είπε. «Γεια σας, παιδιά».

«Ποιον χαιρετάς;» ρώτησε ο Χάρι πλησιάζοντας επιφυλακτικά.

«Τον *ασπέργιλλο*» είπε ο άντρας. «Γένος μυκήτων. Υπάρχουν τριακόσια με τετρακόσια στελέχη για να διαλέξεις και είναι δύσκολο να πεις ποιο είναι το συγκεκριμένο, γιατί οι εστίες ανάπτυξής του σε τέτοιες σκληρές επιφάνειες είναι τόσο λεπτές, που πρακτικά είναι αόρατες. Η μυρωδιά όμως είναι αναμφισβήτητη».

«Που πάει να πει ότι έχουμε πρόβλημα, ε;» ρώτησε ο Χάρι ενώ προσπαθούσε να θυμηθεί πόσα είχαν απομείνει στον λογαριασμό του μετά το ταξίδι της Αδερφούλας στην Ισπανία, το οποίο είχαν χρηματοδοτήσει ο ίδιος και ο πατέρας του, γιατί η μικρή αδερφή του έπασχε από «λίγο σύνδρομο Ντάουν», όπως το αποκαλούσε η ίδια.

«Δεν είναι ακριβώς ξηρή σήψη. Το κτίριο δεν πρόκειται να καταρρεύσει» είπε ο άντρας. «Εσύ όμως δεν αποκλείεται».

«Εγώ;»

«Αν είσαι επιρρεπής. Μερικοί άνθρωποι αρρωσταίνουν όταν εισπνέουν αέρα στον οποίο υπάρχει μούχλα. Υποφέρουν από χρόνιες αδιαθεσίες και, φυσικά, τους κατηγορούν ότι είναι υποχόνδριοι, αφού κανένας δεν τους βρίσκει τίποτε και οι άλλοι ένοικοι είναι μια χαρά. Μέχρι που η σήψη τρώει τον σοβά και την ταπετσαρία».

«Μμ. Τι προτείνεις;»

«Να εξαλείψω τη μόλυνση, φυσικά».

«Και όλες μου τις οικονομίες παρεμπιπτόντως;»

«Καλύπτεται από την ασφάλεια του κτιρίου, δεν θα σου κοστίσει ούτε μια κορόνα. Το μόνο που χρειάζομαι είναι πρόσβαση στο διαμέρισμά σου για μερικές μέρες».

Ο Χάρι βρήκε το δεύτερο ζευγάρι κλειδιά στο συρτάρι της κουζίνας και του το έδωσε.

«Μόνο εγώ θα μπαίνω» είπε ο άντρας και πρόσθεσε: «Απλώς το αναφέρω. Γιατί συμβαίνουν πολλά περίεργα στον κόσμο».

«Αν συμβαίνουν, λέει» ο Χάρι χαμογέλασε θλιμμένα κοιτώντας έξω από το παράθυρο.

«Ορίστε;»

«Τίποτε» είπε ο Χάρι. «Έτσι κι αλλιώς, εδώ μέσα δεν υπάρχει τίποτε αξίας να κλέψει κανείς. Εγώ πρέπει να πηγαίνω τώρα».

Ο απαλός πρωινός ήλιος λαμποκοπούσε στη γυάλινη πρόσοψη του Αρχηγείου της Αστυνομίας του Όσλο, που τα τελευταία τριάντα χρόνια στεκόταν στην κορυφή ενός μικρού υψώματος στην άκρη της κεντρικής λεωφόρου, της Γκρενλαντσλέιρετ. Από το πόστο της εκεί ψηλά –χωρίς αυτό να έχει γίνει εντελώς σκόπιμα– η αστυνομία ήταν κοντά στις περιοχές υψηλής εγκληματικότητας του ανατολικού Όσλο, και η φυλακή, που στεγαζόταν στη θέση μιας παλιάς ζυθοποιίας, ήταν ο κοντινότερος γείτονάς της. Το κτίριο περιβαλλόταν από ένα μικρό πάρκο με ξερό, μαραμένο γκαζόν, σφενταμιές και φιλύρες που την προηγούμενη νύχτα είχαν σκεπαστεί από ένα λεπτό, γκριζωπό στρώμα χιονιού κάνοντας το παρκάκι να μοιάζει με σάλα σε έρημο σπίτι, όπου τα έπιπλα είχαν σκεπαστεί με άσπρα σεντόνια.

Ο Χάρι ανηφόρισε τη μαύρη λωρίδα ασφάλτου ως την κεντρική είσοδο και μπήκε στο μεγάλο χολ, όπου τα πορσελάνινα διακοσμητικά τοίχου με τρεχούμενο νερό της Κάρι Κρίστενσεν μουρμούριζαν αδιάκοπα τα αιώνια μυστικά τους. Χαιρέτησε με

ένα νεύμα τον φρουρό και ανέβηκε κατευθείαν στον έκτο όροφο, στο Τμήμα Ανθρωποκτονιών. Αν και είχαν περάσει σχεδόν έξι μήνες από τότε που του παραχώρησαν καινούργιο γραφείο στην κόκκινη ζώνη του έκτου, συχνά περνούσε πρώτα από το στενόχωρο, τυφλό δωμάτιο που μοιραζόταν παλιά με τον αστυνόμο Τζακ Χάλβορσεν. Τώρα ήταν εγκατεστημένος εκεί ο Μάγκνους Σκάρε και ο Τζακ Χάλβορσεν ήταν χωμένος βαθιά στο χώμα, στο νεκροταφείο του Βέστρε Άκερ. Αρχικά οι γονείς του Τζακ ήθελαν να ταφεί ο γιος τους στο Στάινχερ, την ιδιαίτερη πατρίδα του, αφού ο Χάλβορσεν και η Μπέτε Λεν, η επικεφαλής της Krimteknisk, του Τμήματος Εργαστηρίων της Σήμανσης, δεν ήταν παντρεμένοι και ούτε καν συζούσαν. Όταν όμως έμαθαν ότι η Μπέτε ήταν έγκυος και το παιδί του Τζακ θα γεννιόταν μέσα στο καλοκαίρι, συμφώνησαν ότι ο τάφος του γιου τους θα έπρεπε να βρίσκεται στο Όσλο.

Ο Χάρι μπήκε στο καινούργιο γραφείο του. Έτσι θα το αποκαλούσε μια ζωή, καινούργιο γραφείο, όπως η ηλικίας πενήντα ετών έδρα της Μπαρτσελόνα λεγόταν ακόμη Καμπ Νου, που στα καταλανικά σημαίνει καινούργιο γήπεδο. Σωριάστηκε στην καρέκλα του, άνοιξε το ραδιόφωνο και καλημέρισε με ένα μικρό νεύμα τις φωτογραφίες που ήταν πρόχειρα ακουμπισμένες στα ράφια και κόντρα στον τοίχο. Κάποια μέρα στο άγνωστο μέλλον, όταν θα θυμόταν ίσως να αγοράσει καρφάκια, θα τις κρεμούσε κανονικά. Η Λέσχη των Νεκρών Αστυνομικών: η Έλεν Χέλτεν, ο Τζακ Χάλβορσεν και ο Μπγιάρνε Μέλερ. Στημένοι κατά χρονολογική σειρά.

Στο ραδιόφωνο νορβηγοί πολιτικοί και κοινωνιολόγοι παρέθεταν τις απόψεις τους σχετικά με τις προεδρικές εκλογές στην Αμερική. Ο Χάρι αναγνώρισε τη φωνή του Άρβε Στεπ, εκδότη του επιτυχημένου περιοδικού *Liberal*, που ήταν πασίγνωστος ως ένας από τους πιο αλαζόνες, διασκεδαστικούς και ευφυείς διαμορφωτές της κοινής γνώμης στη χώρα. Ανέβασε τόσο πολύ την ένταση, που οι φωνές των ομιλητών αντιλαλούσαν στους τοί-

χους, και ύστερα έπιασε ένα ζευγάρι χειροπέδες από το συρτάρι του καινούργιου γραφείου του. Έκανε τακτικά εξάσκηση στο γρήγορο πέρασμα χειροπέδης στοχεύοντας το ξύλινο πόδι του γραφείου, που είχε ήδη γδαρθεί εξαιτίας αυτής της κακής του συνήθειας. Την είχε κολλήσει όταν έκανε εκείνο το σεμινάριο του FBI στο Σικάγο και την είχε τελειοποιήσει τα μοναχικά βράδια του σε ένα άθλιο δωμάτιο μοτέλ στο Καμπρίνι Γκριν, με συντροφιά το Jim Beam και τους άγριους καβγάδες των διπλανών. Το ζητούμενο ήταν να χτυπήσει η χειροπέδη τον καρπό αυτού που ήθελες να συλλάβεις, έτσι ώστε ο ημικυκλικός βραχίονας με το ελατήριο να τυλίξει τον καρπό και να κλειδώσει στην άλλη πλευρά. Με τη σωστή δόση δύναμης και ακρίβειας μπορούσες να δέσεις, με μία μόνο κίνηση, τον εαυτό σου με έναν ύποπτο πριν αυτός προλάβει να αντιδράσει. Μέχρι στιγμής δεν είχε προκύψει καμία ευκαιρία να χρησιμοποιήσει αυτό το κόλπο στη δουλειά και μόνο μία για το άλλο κόλπο που είχε μάθει στην Αμερική: πώς πιάνεις έναν κατά συρροή δολοφόνο. Η χειροπέδη έκλεισε γύρω από το πόδι του γραφείου ενώ οι φωνές στο ραδιόφωνο συνέχιζαν τη μονότονη ψαλμωδία τους.

«Γιατί πιστεύεις ότι οι Νορβηγοί είναι τόσο επιφυλακτικοί απέναντι στον Τζορτζ Μπους, Άρβε Στεπ;»

«Γιατί είμαστε ένα υπερπροστατευμένο έθνος, που δεν έχει συμμετάσχει σε κανέναν πόλεμο. Μετά χαράς αφήνουμε πάντα τους άλλους να το κάνουν για λογαριασμό μας: την Αγγλία, τη Σοβιετική Ένωση, την Αμερική. Ναι, από τους Ναπολεόντειους πολέμους και μετά κρυβόμαστε πίσω από τις πλάτες των μεγάλων αδερφών μας. Η Νορβηγία έχει βασίσει την ασφάλειά της στο γεγονός ότι αναλαμβάνουν άλλοι την ευθύνη όταν τα πράγματα γίνονται ζόρικα. Και αυτό μας συμβαίνει από τόσο παλιά, που έχουμε χάσει πλέον την αίσθηση της πραγματικότητας, νομίζουμε πως όλοι οι λαοί της γης επιθυμούν για μας –την πλουσιότερη χώρα του κόσμου– το καλύτερο. Γι' αυτό τώρα η Νορβηγία, σαν κουφιοκέφαλη, ασυνάρτητη ξανθιά που χάνεται στα

σοκάκια του Μπρονξ, αγανακτεί που ο σωματοφύλακάς της είναι πολύ βίαιος με τους κακοποιούς».

Ο Χάρι σχημάτισε τον αριθμό της Ράκελ. Εκτός από της Αδερφούλας, το τηλέφωνο της Ράκελ ήταν το μόνο που ήξερε απέξω. Όταν ήταν νέος και άπειρος, νόμιζε ότι η κακή μνήμη είναι μειονέκτημα για έναν ντετέκτιβ. Τώρα είχε άλλη άποψη.

«Και ο σωματοφύλακας είναι ο Μπους και οι ΗΠΑ;» ρώτησε ο παρουσιαστής.

«Ναι. Ο Λίντον Μπ. Τζόνσον είχε πει κάποτε ότι οι ΗΠΑ δεν επέλεξαν αυτόν τον ρόλο, απλώς δεν υπήρχε κανένας άλλος να τον αναλάβει – και είχε δίκιο. Ο σωματοφύλακάς μας σ' αυτή την περίπτωση είναι ένας ξαναγεννημένος χριστιανός με πατρικό σύμπλεγμα, πρόβλημα με το ποτό και περιορισμένες διανοητικές ικανότητες, που δεν είχε καν το τσαγανό να υπηρετήσει τη στρατιωτική θητεία του. Με δυο λόγια, ένας τύπος που θα πρέπει να χαιρόμαστε αν σήμερα επανεκλεγεί πρόεδρος».

«Να υποθέσω ότι ειρωνεύεσαι;»

«Κάθε άλλο. Ένας τόσο αδύναμος πρόεδρος ακούει τους συμβούλους του και ο Λευκός Οίκος διαθέτει τους καλύτερους, πιστέψτε με. Παρότι από εκείνη τη φαιδρή τηλεοπτική σειρά για τον Λευκό Οίκο, κάποιος μπορεί να έχει σχηματίσει την εντύπωση ότι οι Δημοκρατικοί έχουν το μονοπώλιο στην ευφυΐα, στην πραγματικότητα, όλως παραδόξως, τα πιο κοφτερά μυαλά βρίσκονται στην ακραία δεξιά πτέρυγα των Ρεπουμπλικανών. Επομένως, η ασφάλεια της Νορβηγίας βρίσκεται στα καλύτερα χέρια».

«Η φίλη μιας φίλης μου έκανε σεξ μαζί σου».

«Σοβαρά;» είπε ο Χάρι.

«Όχι μ' εσένα» είπε η Ράκελ. «Στον άλλον μιλάω. Τον Στεπ».

«Συγγνώμη» είπε ο Χάρι και χαμήλωσε το ραδιόφωνο.

«Ύστερα από μια διάλεξη στο Τρόντχαϊμ. Ο Στεπ την κάλεσε στο δωμάτιό του. Αυτή ήθελε, αλλά του εξήγησε ότι είχε κάνει μαστεκτομή. Της είπε ότι θα το σκεφτεί, την άφησε και ξαναγύρισε στο μπαρ. Μετά επέστρεψε και πήγαν μαζί στο δωμάτιό του».

«Μμ. Ελπίζω να εκπληρώθηκαν οι προσδοκίες της».

«Τίποτε δεν μπορεί να εκπληρώσει τις προσδοκίες μας».

«Όχι» είπε ο Χάρι και αναρωτήθηκε τι ακριβώς συζητούσαν.

«Τι κάνουμε απόψε;» ρώτησε η Ράκελ.

«Στο Παλάς Γκριλ στις οχτώ είναι εντάξει; Αλλά τι είναι πάλι αυτή η ανοησία να μην μπορείς να κλείσεις τραπέζι;»

«Δίνει πρεστίζ στο εστιατόριο, υποθέτω».

Συμφώνησαν να συναντηθούν πρώτα στο διπλανό μπαράκι. Όταν έκλεισαν το τηλέφωνο, ο Χάρι κάθισε και σκέφτηκε. Η Ράκελ ακουγόταν ευχαριστημένη. Ή, μάλλον, χαρούμενη. Χαρούμενη και κεφάτη. Προσπάθησε να καταλάβει αν χαιρόταν για λογαριασμό της, αν χαιρόταν που η γυναίκα που τόσο πολύ είχε αγαπήσει ήταν ευτυχισμένη κοντά σε έναν άλλον άντρα. Η Ράκελ κι αυτός είχαν ζήσει την ιστορία τους, του είχαν δοθεί πολλές ευκαιρίες. Και τις είχε χαραμίσει. Γιατί λοιπόν να μη χαίρεται που εκείνη ήταν καλά, γιατί να μην εγκαταλείπει οριστικά την ιδέα ότι τα πράγματα θα μπορούσαν να είναι διαφορετικά και να συνεχίσει τη ζωή του; Υποσχέθηκε στον εαυτό του ότι θα προσπαθούσε περισσότερο.

[Η αστυνομική λογοτεχνία στα καλύτερά της, με ολοκληρωμένους χαρακτήρες, σκοτεινή ατμόσφαιρα και ένταση που ξεκινά από την πρώτη σελίδα και δεν χαλαρώνει παρά μόνο στην τελευταία.] TIMES

ΣΥΝΤΟΜΑ ΘΑ ΠΕΣΕΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΧΙΟΝΙ. Ένα αγοράκι ξυπνά και αναζητά τη μητέρα του. Όμως στο σπίτι δεν είναι κανείς και στον κήπο τους ανακαλύπτει έναν χιονάνθρωπο με το αγαπημένο φουλάρι της μητέρας του τυλιγμένο στον λαιμό του.

ΤΟΤΕ ΘΑ ΞΑΝΑΚΑΝΕΙ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ. Καθώς ο Χάρι Χόλε και η ομάδα του ξεκινούν την έρευνά τους, ανακαλύπτουν έναν ανησυχητικό αριθμό γυναικών που έχουν χαθεί στη διάρκεια των τελευταίων χρόνων. Όταν διαπιστώνουν την εξαφάνιση και άλλης μιας γυναίκας, οι χειρότερες υποψίες του Χάρι Χόλε επιβεβαιώνονται: για πρώτη φορά στην καριέρα του θα πρέπει να αντιμετωπίσει έναν σίριαλ κίλερ που παίζει στην έδρα του.

[Αν δεν γνωρίζετε τον Nesbo, μην το καθυστερείτε άλλο. Ξεκινήστε μ' αυτό το βιβλίο.] USA TODAY

Η ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗ ΧΑΡΙ ΧΟΛΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΞΕΧΩΡΙΣΕ ΚΑΙ ΘΑ ΜΕΤΑΦΕΡΕΙ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ Ο ΜΑΡΤΙΝ ΣΚΟΡΣΕΖΕ

14 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ

NORWEGIAN BOOKSELLERS' PRIZE 2007 / NORWEGIAN BOOK CLUB PRIZE 2007

ISBN 978-960-501-894-8

9 789605 018948

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 5894